

Odgovor:

Ljudje so postali brez potrebe nezaupni in tiščijo denar doma. Sedaj, ko so morali »jurje« zamenjavati za žigosane, je en sam veleposesnik privlekel saboj 5000 jurjev, to je 5 milijonov dinarjev! Denarni zavodi so denar, ki je bil vložen, posodili. Ti sedaj težko vračajo, vse naenkrat pa vrniti ne morejo. Zato tudi denarni zavodi, ki novih vlog ne dobivajo, ne morejo več izplačevati kakor toliko, kolikor vračajo dolžniki. Ali naj denarni zavodi danes vse one, ki so dolžni, na boben poženejo? Edina rešitev je, da ljudje zopet svoj odvišni denar nalagajo. Samo v Sloveniji ga je okrog 40 milijonov dinarjev — v nogavicah! Če bi ta denar bil vložen, bi vsak vlagatelj lahko toliko dobil, da bi imel za svoje potrebščine.

F. Š. v M.

Če sedaj denar naložim, ali ga lahko dobim vsega ven, kadar hočem?

Odgovor:

Vprašali smo pri Spodnještajerski ljudski posojilnici v Mariboru, kjer smo dobili obvestilo, da ona vse vloge, ki se sedaj na novo vložijo, izplačuje kakor svoj čas. Samo onih vlog, ki so od preje, pa ne sme izplačevati v celoti, kakor noben drug zavod. Če ste pametni, boste torej svoj sedaj odvišni denar naložili.

H. J. v R. v.

Zamenjali smo si žagi, sedaj hoče drugi zopet izpremeniti, ali lahko?

Odgovor:

Ako ste že vsak svoje novo žago prevzeli v last, niste več dolžni zopet izpreminjati. Pogledajte pa, če je to tudi v zemljiški knjigi izvedeno. — Glede orodja velja isto. Orodje je pustila kot inventar pri žagi, vi pa njej niste zaračunali živila.

G. J. v P.

Kupil sem mošt pred 20. novembrom. Pa so mi zaračunali občinsko trošarino.

Odgovor:

Priložite se na finančno ravnanje in zahtevajte povrnitev zneska. Priložite potrdilo, da ste mošt kupili!

F. K. v L.

Radi bi čitali o denarju, če kaj skače?

Odgovor:

Dinar je vedno stalen, je dobro podložen s francoskim zlatom. Padel je angleški denar in sicer je bil funt šterling preje po 275 Din, sedaj pa je 180 Din. Avstrijski šiling sicer ne skače, ima pa različno vrednost od 6.80 do 8 Din. Nemška reichsmarka ima stalno vrednost 13 Din, kako dolgo, se pa ne ve. Enako madžarski pengő po 9 Din, pa bo tudi menda šel rakom žvižgat. Italijanska lira je v jeseni malo plavalna sem in tje, sedaj stoji; v trgovskem svetu se računa po 3 Din. Češka krona je stalna, pa Din 1.60. Francoski frank je po 2.20 Din in dolar po 55—56 Din.

A. P. v Št.

Z ženo sva že stara in bi si rada kupila izabele 70 litrov za približek. Ali morava zares trošarino plačati?

Odgovor:

Če bi pravočasno v oktobru kupila mošt, bi ne plačala nobene trošarine. Zdaj pa jo morata. Želimo vama, da bi drugo leto dočakala, pa že mošt kupita, da ne bo trošarine!

M. G. v K.

Ali izide res novi lovski zakon?

Odgovor:

Je že izšel in ga bo »Slovenski gospodar« v izviru priobčeval. Shranite si te številke?

Kje kupujejo naši naročniki?

V trgovinah, ki so tukaj navedene: V teh trgovinah je dobro in poceni blago. Vsakdo, ki kupi vsaj za 100 Din blaga v gotovini, dobi brezplačno Gospodarski ali Gospodinski žepni koledar.

Te trgovine so:

V Mariboru:

Anton Macun, trgovina z manufakturo v Gosposki ulici.

Mariborski konsum, Glavni trg.

Franc Klajnšek, trgovec, Glavni trg.

Jančič Karl, trgovina, Aleksandrova cesta 11.

V Št. Lenartu:

Tone Hrastelj, trgovina

V Sv. Juriju ob Ščavnici

Josip Farkaš, trgovina.

V Gornji Radgoni:

Jože Hrastelj, trgovina.

V Kap. pri Radencih.

Franjo Steinbauer, trgovina.

V Ljutomeru

Franc Senčar, trgovina.

V Ptuj.

Anton Brenčič, trgovina z železnino.

V Ormožu

H. Jurkovič, trgovina.

V Mali Nedelji.

Franc Senčar, trgovina.

V Celju

Franc Dobovičnik, Gosposka ulica 15. (pri nakupu za 300 Din.)

Franc Strupi, steklar.

Brumec Anton, trgovec, Gosposka 2 (pri nakupu za 200 Din.)

Pod tem zaglavjem bomo objavljali te in druge trgovine, ki se bodo še prijavile, stalno do novega leta. Ta objava je za trgovce, ki odzamejo vsaj 10 komadov koledarja, brezplačna. Trgovci, pišite takoj Tiskarni sv. Cirila v Mariboru.

A. J. v D.

Vzel sem v rejo brejo telico, da bo tele moje. Telica pa ni breja in zdaj sem jo dal nazaj. Ali lahko zahtevam kaj odškodnine?

Odgovor:

Imeli ste jo v reji, a za plačilo bi dobili tele. Ker tega ni, vam mora lastnik telice povrniti za krmo. Pa z dobrim se zmenita!

A. L. v P.

Kje se naroči »Čebelski list«?

Odgovor:

Pišite na Čebelsko društvo v Ljubljani.

Št. B. v H.

Rad bi se učil ključavničarstva. Kje se naj javim?

Odgovor:

Če imate koga v mestu, kjer bi zastoj stanovali in hrano imeli, potem vas že kak mojster v Mariboru sprejme, sicer pa ne.

*

Nov lovski zakon.

V preteklem letu, in sicer 5. decembra, je bil podpisan od Nj. Vel. kralja Aleksandra novi lovski zakon. V kratkem izvlečku smo njegove določbe prinesli že v lanskem letniku. Ker pa se mnogi naši čitatelji osobito iz kmetijskih

vrst zanimajo za podrobne določbe, bomo, ustrežajoč njihovi želji, v tej in naslednjih dveh številkah objavili bistvene določbe tega zakona.

Lovska pravica, divjačina, lovišča.

Lovska pravica je izključna upravičenost na določenem ozemlju (lovišču) vsakovrstno divjačino zasledovati, loviti in ubijati, prisvajati si njene odpadke uporabljive dele (kakor rogove itd., pri divji perjadi jajca) ter gojiti in razmnoževati po lovopustu zaščiteno divjačino, kolikor ni s tem zakonom drugače odrejeno.

Lovska pravica je združena z zemljiško lastninsko pravico ter pripada zemljiškemu lastniku, toda lastnik jo mora izvrševati ter se s njo okoriščati samo po odredbah tega zakona (čl. 1).

Divjačina se deli v tri vrste:

I. v divjačino, zaščiteno z lovopustom (lovno prepovedjo);

II. v nezaščiteno divjačino;

III. v zverjad.

I. K zaščiteni divjačini se prišteva:

1. Dlakava divjačina: jelen, damjak, srna, kozorog, divja koza, divja ovca, zajec, planinski zajec, zajec kamenjar.

2. Pernata divjačina: divji petelin, veliki, divji petelin, mali (ruševac), navadni fazan in ostale fazanske vrste, jereb, belka, poljska jerebica, kotorna, prepelica, kosce, stepna kokoška, divji golobi in grlice, droplje, labudi, žerjavi, vodne putke, kljunači, pribe, divje rače, divje gosi.

II. K nezaščiteni divjačini se štejejo:

1. Dlakasta divjačina: divja svinja, lisica, jazbec, šakal, kuna zlatica, kuna belica, dehor, hermelin, podlasica, vidra, vidra močvirnica, medvedjica, kunec, veverica, polh, tekunica, hrček.

2. Pernata divjačina: orli, sokoli, kanje, škarniki, jastrebi, skobci-kragulji, lunji, sova, krokar, vrane, čaple, štoklje, žagarice, pelikani, kormorani, čigre, galebi, potapljalci.

III. Zverjad: medved, ris, divja mačka, volk (čl. 2).

Lovski upravičenec in z njegovim dovoljenjem tudi druge osebe imajo pravico loviti in prisvajati si po predpisih tega zakona vsako divjačino in zverjad.

Lastnik, zakupnik ali uživalec posestva imajo pravico v svoji ograjeni naselbini ali na ograjenem dvorišču ujeti in ubiti nezaščiteno divjačino (§ 2., odd. II.). Zverjad, kakor divje svinje, sme na področju svojega posestva vsakdo uničevati, toda s strelnim orožjem samo v krajih, ki so po tej vrsti divjačine ogroženi.

Z banovinsko odredbo po čl. 90. ustave se bo objavilo, kateri kraji so proglašeni za ogrožene in katero vrsto divjačine je dovoljeno ubijati s strelnim orožjem.

Ris, volk, divja svinja, jazbec, divja mačka, dehor in hrček pripadajo onemu, ki jih je ubil na zakonito dovoljeni način. Vsa druga zverjad in divjačina pripada lovskemu upravičencu (čl. 3).

Lovsko pravico na svojem posestvu mora izvrševati lastnik zemljišča, ki mu površina v eni občini ali okraju ali v več občinah ali okrajih znaša vsaj 200 ha nepreterganega zemljišča, in sicer tako, da se lahko pride po cellem zemljišču z enega dela na drugega, ne da bi se šlo preko tujega zemljišča. Otoki veljajo za združene z obalo.

Izjemoma more samostojno izvrševati lovsko pravico tudi lastnik zemljišča, ki je izrečno določeno za gojenje divjačine (zverinjak). Zemljišče mora biti trajno tako ograjeno, da je

nemogoče dlakasti divjačini prehajati skozi ograjo (čl. 4).

Zemljišča onih lastnikov, ki jim po § 4. tega zakona ne pripada pravica do izločenega lastnega lovišča, se združujejo na področju vsake občine v občinska lovišča. Takšna lovišča se oddajo po določbah tega zakona v zakup v korist lastnikov teh zemljišč (čl. 5).

Lovsko pravico v občinskih loviščih oddaja pristojno obče upravno oblastvo prve stopnje potem javne dražbe pod zakup 12 let. Dražba se vrši najkasneje štiri mesece pred potekom obstoječe zakupne pogodbe.

Dražitelj mora biti samo oseba, ki dokaže, da ima veljavno lovsko karto in ni od dražbe izključena po predpisih tega zakona.

Izdražitelj mora takoj plačati enoletno zakupnino ter na isti znesek povišati položeno varščino. Prav tako je dolžan v korist bano-vinskega lovskega fonda vplačati 3 (tri) od stotke enoletne zakupnine (čl. 8).

Obrazec za lovsko zakupno pogodbo za občinska lovišča predpiše ban. Ena tretjina površine vsakega lovišča se pogodbeno postavi v zadnjem zakupnem letu pod prepoved lova (čl. 10).

Lovišče more vzeti v zakup ena ali več fizičnih oseb, vendar mora biti število zakupnikov sorazmerno z velikostjo lovišča (čl. 11).

Podzakupi, kakor tudi prestop zakupne pravice (cesija) občinskih lovišč so dovoljeni samo proti odobritvi občupravnega oblastva prve stopnje, ki o tem prej zasliši občino, odnosno lastnika lovišča (čl. 14).

*

Zlata podlaga.

Nekaj o razvoju denarja.

Denar je že od pamtiveka prišel v rabo kot sredstvo za izmenjavo blaga, kot standard ali merilo vrednosti. Prvotni človek ni poznal denarja, kajti vsa trgovina se je vršila potem izmenjave blaga z drugim blagom. Ali razvoj trgovine je doprinesel potrebo takega blaga, ki bi služilo kot splošno merilo vrednosti. Kako nemogoče je priprosto izmenjavanje blaga ob bolj razvitih okolščinah, treba si le predstaviti, kaj naj bi storil poljedelec, ki bi hotel kupiti par čevljev. Moral bi si poiskati čevljarja, ki potrebuje njegovo pšenico. Dal bi mu toliko pšenice za par čevljev. Ali če poljedelec more izmenjati svojo pšenico za nekaj, s čimur si čevljar lahko nabavi, kar mu je drago, trgovina postane tem lažja. To sredstvo za izmenjavo blaga, to merilo vrednosti, se zove denar.

Za denar so od začetka njegovega razvoja služili razni predmeti: živalske kože, poljski proizvodi itd. Prvi ameriški naseljenci so rabili školjke in tobak kot denarno sredstvo. Toliko tobaka za par čevljev. Seveda vse kovine so tudi služile kot denarna podlaga.

Zlato in srebro.

Človeštvo je začelo uporabljati dragocene kovine — zlato in srebro — kot denar že v davni zgodovini. Te kovine so bile razmeroma redke, se niso zlahka obrabljale; lahko so se prenašale; ni težko deliti jih in se lahko obdelujejo. Zato sta se ti dve kovini rabili kot denar že leta 1800 pred Kristusom. Njuna raba je razvila nadaljno nalogo denar-

ja, t. j. njegovo rabo v shrambo bogastva in kot podlago za poznejša plačila. Ako je človek imel prebitek pridelkov, je bil v stanu zamenjati jih s kovanim denarjem in shraniti te kovine za kasnejšo rabo, ker je bil gotov, da vrednost ne bo nikakor zmanjšana. Nadalje je on sedaj mogel prodati svoje blago proti obljubi, da se bo ta kovina plačala nekdanj v bodočnosti. Na tak način je kredit postal činitelj v izmenjavi blaga in zadolžnice in razne oblike pogodb so prišle v rabo.

Kreditni denar.

Kreditni denar je bil nadaljni razvoj. Prevažanje kovine je neumestno, nevarno in zvezano s stroški. Tako je prišlo do uvedbe papirja, ki predstavlja kovino. Švedska narodna banka je baje izdala prvi papirnat denar leta 1658. V začetku se je izdajalo le toliko novčanic, t. j. papirnih not, kolikor je bilo na razpolago kovanega denarja, ki bistveno ne zgubi svoje vrednosti. Razvoj denarne podlage je bil vedno zvezan z velikim trpljenjem. Vojska je prišla in države so izdajale kreditni denar brez ozira na zlato ali srebro na razpolago. Denar je izgubljal na svoji veljavi, krize in panike so sledile. Da papirnat denar utegne imeti malo veljave, ako nima primerne podlage dragocene kovine, je dokazala svetovna vojna. Kaj se se zgodilo z rubljem in marko, ve vsakdo.

Razmerje med zlatom in srebrom.

Ko sta srebro in zlato skupaj prišla v rabo kot denar, je okolščina, da je zlato bolj redko in višje kakovosti, imela za posledico, da se je zlatu dajala večja vrednost. Tekom stoletij je vrednost srebra padla. Leta 1500 je razmerje v vrednosti med zlatom in srebrom znašalo 11 proti 1, leta 1800 pa 15 proti 1. Srebro je torej napram zlatu zgubilo veliko na vrednosti. Srebro se sicer rabi dandanes kot denar več kot nekdanj poprej, ali le v podrejeni obliki, kot kovani denar za manjše vrednosti poleg drugih kovin, kot so nikel, bron in med.

Zlato glavna podlaga.

Moderni svet je doživel, da je zlato popolnoma izpodrinilo srebro kot glavno sredstvo za izmenjavo blaga. Na tej podlagi je zgrajen ves denarni sistem. Ena dežela za drugo so sprejele zlato vrednost ali standard, kar pomenja, da so uzakonile, da zlati denar bodi neomejeno zakonito sredstvo za plačanje vseh dolgov. Papirnat denar, izdan od vlad, je postal zadolžnica, s katero se vlada obvezuje plačati nominalno vrednost v zlatu, kadarkoli imejitelj to zahteva.

*

Pozor, zlasti sadjarji! Kmetijska podružnica Maribor in okoliš nam poroča, da bo na zborovanju, vršecem se prihodnjo nedeljo dne 24. t. m. v učilnici sadjarske in vinarske šole, govoril g. ravnatelj Josip Priol o predmetu, ki je v prvi vrsti za sadjarje največje važnosti: »Iz življenja (biologije) drevesnih korenin in nauk, ki slede iz tega za praktičnega sadjarja.« G. predavatelj bo podal celo nove izsledke v tej

stroki in bo zato predavanje tudi zelo zanimivo. Noben sadjar naj ne zamudi prilike, pred spomladjo si pridobiti naukov, ki so za uspeh njegovega dela odločilnega pomena. Še enkrat pa se vabijo sploh vsi člani, ker bosta delegata poročala o zadnjem občnem zboru v Ljubljani.

Kmetijska podružnica v Laporju ima svoj redni občni zbor v nedeljo dne 24. t. m., ob 8. uri v šoli s sledečim dnevnim redom: Letno poročilo, vplačevanje članarine, predavanje g. ing. Rado Laha o travništvu. K številni udeležbi vabi odbor. 94

Prodaj posestvo 22 oralov, hiša in gospodarsko poslopje novo. Izve se pri g. Viktor Sagedinu, gostilna, Kočno, postaja Slovenska Bistrica. 89

ZAHVALA.

Podpisana sem prejela od **LJUDSKE SAMOPOMOČI V MARIBORU** takoj izplačano pripadajočo podpero po smrti mojega očeta **Jožefa Drasloviča** in se zato tem potom najlepše zahvaljujem in priporočam to kulantno društvo vsakomur najbolje! Šikole, dne 2. januarja 1932. **Barbara Vuk.**

ZAHVALA.

Za takoj izplačano podpero po našem očetu **Jožetu Rožmanu** se društvu **LJUDSKA SAMOPOMOČ V MARIBORU** najlepše zahvaljujem in priporočam to najstarejše in največje društvo te vrste vsakomur najbolje! Artiče pri Brežicah, dne 5. I. 1932. **Mihael Pribožič.**

ZAHVALA.

Po nepričakovani smrti mojega moža **g. Ivana Perbil** sem prejela od podpor-nega društva **LJUDSKA SAMOPOMOČ V MARIBORU** takoj izplačano znatno podporo, ki mi je bila v bridkih urah majhno tolažilo za vso gorje, ki mi ga je prinašala ta neizprosna smrt. Kdor še torej ni član tega prekoristnega društva, naj se takoj prijavi! Ljutomer, 4. I. 1932. **Marija Perbil.**

ZAHVALA.

Od podpornega društva **LJUDSKA SAMOPOMOČ V MARIBORU** se mi je po smrti moje matere **Marije Trauner** takoj izplačala pripadajoča mi podpora, za katero se tem potom najlepše zahvaljujem in priporočam to najstarejše in največje društvo te vrste vsakomur v takojšen pristop. Sp. Polskava, dne 6. jan. 1932. **Helena Trauner.**

ZAHVALA.

Po smrti naše matere **Ane Zelenko** sem prejela od **LJUDSKE SAMOPOMOČI V MARIBORU** takoj izplačano podporo, za katero se temu neprecenljivemu društvu najiskrenejše zahvaljujem! Sv. Barbara pri M., 9. I. 1932. **Franc Sekol.**

ZAHVALA.

Podpisani izrekam tem potom podpor-nemu društvu **LJUDSKA SAMOPOMOČ V MARIBORU** za takoj izplačano podporo po smrti mojega očeta **g. Matevža Bratiča** najlepšo zahvalo in priporočam to nesebično društvo, ki šteje danes že 30.000 članov, vsakomur v takojšen pristop, ako še ni njegova član. Vrhloga, dne 16. januarja 1932. **Alcij Bratič.**